

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ปัญหาหนี้สินและการจัดการหนี้สินของครอบครัวนายทหารชั้นประทวน
ในหน่วยงานแห่งหนึ่งของกองทัพไทย

Debt Problems and Debt Management, in a Unit of Non-commissioned Officer's
Families in One Office of the Royal Thai Armed Forces

ปราบ จันทร์วงษ์ (PrabChantanawong)¹ จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (ChittinunTejagupta)²

วัลภา สบายยิ่ง (ValapaSabaiying)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาหนี้สินและการจัดการหนี้สินของครอบครัวนายทหารชั้นประทวน ในหน่วยงานแห่งหนึ่งของกองทัพไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครอบครัวนายทหารชั้นประทวน โดยเป็นตัวแทนครอบครัวที่มีสมาชิกครอบครัวเป็นนายทหารชั้นประทวน ซึ่งมีบุตรวัยเรียนอายุต่ำกว่า 18 ปี และมีหนี้สินกับสถาบันการเงินของหน่วยงานสังกัด จำนวน 12 ครอบครัว ส่วนอีกกลุ่มเป็นกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวนายทหารชั้นประทวน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา จำนวน 1 คน และผู้เกี่ยวข้องในสถาบันการเงินของหน่วยงานสังกัด จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และแบบสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาหนี้สินของครอบครัวนายทหารชั้นประทวนเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (1) ความต้องการของครอบครัว ทั้งที่เป็นความต้องการจำเป็นและความต้องการไม่จำเป็น และ (2) วิถีชีวิตของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคและโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามบริบททางสังคมของครอบครัว ส่วนการจัดการหนี้สินของครอบครัวนายทหารชั้นประทวน สามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มครอบครัวที่สามารถพึ่งตนเองได้ จำนวน 5 ครอบครัว และ (2) กลุ่มครอบครัวที่ยังต้องพึ่งผู้อื่นในการจัดการปัญหาหนี้สิน จำนวน 7 ครอบครัว ทั้งนี้ครอบครัวที่สามารถพึ่งตนเองได้นั้น มีการจัดการหนี้สินอย่างเหมาะสม เริ่มต้นจากความเข้าใจที่ชัดเจนเรื่องหนี้สิน การก่อหนี้ตามความจำเป็น และการมีศักยภาพในการปลดปล่อยหนี้ โดยมีวิธีการจัดการหนี้ให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย มีเงินออม และการลงทุน ซึ่งทำให้ครอบครัวสามารถควบคุมการผ่อนชำระหนี้ได้ตามกำหนด และมีความหวังที่จะปลดปล่อยหนี้ได้ในที่สุด ในขณะที่ครอบครัวที่ยังต้องพึ่งผู้อื่นยังไม่สามารถจัดการหนี้สินได้อย่างมีระบบ เนื่องจากขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเรื่องหนี้สิน มีการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น และมีการโยกย้ายหนี้อย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้เกิดการพอกพูนหนี้มากขึ้น แทนที่จะปลดปล่อยหนี้

คำสำคัญ ปัญหาหนี้สิน การจัดการหนี้สิน ครอบครัว นายทหารชั้นประทวน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kaiwister@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ctejagupta@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Valapa.Sab@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objective of this research was to study the debt problems and the debt management, in a Unit of non-commissioned officer's families in one office of the Royal Thai Armed Forces. This research employed qualitative methodology. Key informants of this study were divided into 2 groups as a group of non-commissioned officer's families about 12 families who have children aged under 18 years and also have debts with financial institution affiliated to the military office. Another group was a group of people related to non-commissioned officer's families as 1 commander and 3 personels working in the financial institution affiliated to the military office. Data were collected through in-depth interview. Research instruments included interview guides' tape recorders and observation form of family. Data were analyzed using content analysis. The research results showed that debt problems of non-commissioned officer's families were caused by 2 reasons as (1) family needs both essential and nonessential ones and (2) life styles imitating consumer's behaviors and opportunities for learning exchanges according to different social contexts of non-commissioned officers families' livings. Regarding the debt managements of non-commissioned officer's families, they were divided into 2 groups as (1) 5 self-reliant families who could manage regular debts by themselves and (2) 7 other-reliant families who caught up with debts and needed helps from other people or resources. Self-reliant families had somewhat practical debt managements including a clear understanding about debts, creating essential debts, and having potential to pay off debts by increasing income, reducing expenditure, saving more or doing small investment. For other-reliant families had poor debt managements as a misunderstanding about debts, having nonessential debts, and relocating informal debts continuously resulting in debt accumulations instead of resolving their debts.

Keywords: Debt problems, Debt managements, Family, Non-commissioned officers

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยภายใต้กรอบของทุนนิยม ส่งผลทำให้สังคมไทยเป็นสังคมการเรียนรู้ มีการเปิดรับวัฒนธรรมอย่างเสรี และที่สำคัญสังคมไทยได้ให้การยอมรับวัฒนธรรมบริโภคนิยม ทำให้เกิดการบริโภคที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ในขณะเดียวกันประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นราคาน้ำมันที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น รวมถึงราคาสินค้าทั้งอุปโภคและบริโภคที่ปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ในทางกลับกัน รายได้ที่ได้รับจากการทำงานมิได้ปรับตามไปด้วย หรือหากมีการปรับขึ้นก็เป็นเพียงบางครั้งและอัตราการขึ้นค่าแรงหรือค่าตอบแทนก็ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพที่มีการขึ้นไปพร้อมกันด้วย ปัญหาที่ตามมาคือรายได้ของประชากรส่วนใหญ่ยังน้อย ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต และเกิดหนี้สิน แต่ปัจจุบันพบว่าทหารส่วนใหญ่กลับประสบปัญหาในการดำรงชีวิตเหมือนๆ กับประชาชนหรือผู้ประกอบการอื่นๆ เช่นกัน เพราะขาดสภาพคล่องในการใช้จ่ายส่วนตัว และการใช้จ่ายในครัวเรือน กองกำลังพลของกองทัพไทยส่วนใหญ่มีรายได้มาจากเงินเดือนประจำเพียงอย่างเดียว โดยเงินเดือนเริ่มต้นสำหรับนายทหารประทวนชั้นยศสิบตรี (บรรจุเข้ารับราชการจากทหารกองหนุน) (ระดับ ป. 1 ชั้น 14.5) กับเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว กว่าที่จะได้ปรับระดับเงินเดือนเพิ่มขึ้นจนถึงขั้นสูงสุดของนายทหารประทวน คือ ชั้นยศจ่าสิบเอก (พิเศษ) (ระดับ ป. 3 ชั้น 37) คือ ช่วงใกล้เกษียณอายุราชการแล้ว ส่วนนายทหารสัญญาบัตรมีเงินเดือนเริ่มต้นในชั้นยศร้อยตรี (ระดับ น. 1 ชั้น 18) และเงินเดือนขั้นสูงสุดของนายทหารสัญญาบัตร คือ ชั้นยศพลเอก (อัตราจอมพล) (ระดับ น. 9 ชั้น 12.5) และทุกระดับชั้นก็ไม่ใช่จะได้ขั้นสูงสุดดังกล่าวทุกคนในเงินรายได้ของกำลังพลในแต่ละเดือนนั้นไม่ใช่สำหรับใช้จ่ายแค่ตัวคนเดียว ถ้าต้องนำมาใช้จ่ายสำหรับสมาชิกในครัวเรือนด้วย (กระทรวงกลาโหม, 2558)

ในปัจจุบันสภาวะทางเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ค่าครองชีพสูงขึ้น สินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภคมีราคาแพงขึ้นเมื่อเทียบกับเงินเดือนที่ได้รับ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการปรับระดับเงินเดือนข้าราชการทหารใหม่ โดยปรับระดับเงินเดือนข้าราชการทหารครั้งล่าสุดเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2557 แต่ยังไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายของครอบครัวข้าราชการทหาร ดังนั้น การกู้ยืมเงินจึงเป็นทางเลือกของกำลังพลในกองบัญชาการกองทัพไทยที่จะหาเงินมาเพิ่มเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละเดือน ถ้ากำลังพลมีการกู้ยืมเงินหรือสะสมหนี้สินเพิ่มขึ้นในปริมาณสูงแล้ว ท้ายที่สุดจะนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาความเครียด ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวเหล่านั้นจะบั่นทอนกำลังใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำลังพลในกองทัพไทย ซึ่งหากขวัญและกำลังใจของกำลังพลลดลงย่อมจะส่งผลกระทบต่อความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่โดยส่วนรวมความแตกต่างระหว่างอัตราเงินเดือนของนายทหารชั้นประทวนและชั้นสัญญาบัตรทำให้เห็นว่ากลุ่มของทหารชั้นประทวนซึ่งมีจำนวนมากนั้นต้องเผชิญปัญหามากกว่ากลุ่มอื่น เพราะสถานการณ์ครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวนมีหนี้สินต่าง ๆ ทั้งหนี้สินส่วนตัวและหนี้สินครอบครัวหรือคนรอบข้าง และมีปัญหาหนี้สินเหมือนกับครอบครัวข้าราชการและประชาชนทั่วไป ทั้งหนี้สินในระบบและนอกระบบตามแต่ความจำเป็นของแต่ละครอบครัว ส่วนมากสาเหตุของปัญหาหนี้สินเกิดจากโครงสร้างเงินเดือนและค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอต่อภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นในสภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับค่านิยมและสภาพแวดล้อมทางสังคมข้าราชการที่มักจะยึดถือและให้ความสำคัญต่อวัตถุนิยม เพื่อแสดงถึงการมีเกียรติ การมีหนี้สินนับเป็นการบั่นทอนขวัญและกำลังใจในการทำงานตลอดจนเกิดเป็นความเครียดขึ้นในครอบครัว ทำให้ชีวิตครอบครัวไม่มีความสุขเท่าที่ควร ถึงแม้หน่วยงานทางการทหารจะมีการแก้ไขปัญหานี้ โดยการจัดแหล่งเงินกู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินต่างๆ เป็นต้น แต่ปัญหาหนี้สินของครอบครัวกลับไม่ได้ลดลง เนื่องจากครอบครัวของนายทหารชั้นประทวนส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ค่อนข้างลำบาก ครอบครัวมีรายรับเฉพาะเงินเดือนประจำเท่านั้นและจำนวนเงินที่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ โดยสัดส่วนระหว่างค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายไม่สมดุลกัน อีกทั้งจำนวนของภาระหนี้สินที่กู้จากสถาบันการเงินของหน่วยงานเพิ่มมากขึ้นในทุกปี

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาหนี้สินและการจัดการหนี้สินของครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวนซึ่งกำลังพลส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของกองทัพไทยในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ ถ้าต้องประสบวิกฤติหนี้ที่ไม่สามารถจัดการหรือคลี่คลายได้ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งในทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำข้อมูลและผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางการจัดการปัญหาหนี้สินแก่ครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวนและแก่ครอบครัวอื่นๆ ที่มีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกัน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาหนี้สินและการจัดการหนี้สินของครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวน ในหน่วยงานแห่งหนึ่งของกองทัพไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัว และแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ครอบครัวเพื่อทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีผลต่อหนี้สินและการจัดการหนี้สินที่เกิดขึ้นเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยแนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมในครอบครัวเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่ส่งผลให้ครอบครัวหนึ่งๆ ดำเนินหรือมีความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ครอบครัวมีความสุขและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของชีวิตที่ได้วางไว้ โดยสามารถพิจารณาปัจจัยที่เสริมสร้างความเป็นครอบครัว ส่วนแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ครอบครัว เป็นแนวคิดที่ศึกษาการวางแผนการรับ การจ่าย และออมเงิน ตลอดจนการจัดการปัญหาหนี้สินต่างๆ ในครัวเรือน เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

การใช้แนวคิดทฤษฎีทั้งสองนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่และการตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตครอบครัว ทำให้ครอบครัวต้องมีการวางแผนจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพและมั่นคงจึงสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสภาวะแวดล้อมและผลกระทบต่อชีวิตครอบครัวได้ โดยศึกษาประเด็นปัญหาหนี้สินของครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวน และการจัดการหนี้สินของครอบครัวที่ศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ครอบครัวนายทหารชั้นประทวน เป็นครอบครัวที่อยู่ในวงจรชีวิตครอบครัวในระยะครอบครัวขยายตัว โดยมีบุตรวัยเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 12 ครอบครัว ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นตัวแทนของครอบครัวนายทหารชั้นประทวน และมีความสอดคล้องตามเงื่อนไขที่กำหนด ได้แก่ 1.1) เป็นครอบครัวที่มีสามีหรือภรรยาเป็นนายทหารชั้นประทวน และมีบุตรวัยเรียนอายุ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ต่ำกว่า 18 ปี ทั้งที่อาศัยอยู่ด้วยกันและไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน 1.2) เป็นผู้ที่มีหนี้สินอยู่ด้วย (1.3) เป็นผู้ที่มีหนี้สินอยู่ด้วยสถาบันการเงินของหน่วยงานที่สังกัด หนี้สินที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นหนี้สินที่สามารถอธิบายให้ข้อมูลถึงที่มา และการจัดการแก้ไขปัญหานี้สินได้ระดับหนึ่ง

ดำเนินการส่งจดหมายติดต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดในกองทัพ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความอนุเคราะห์เพื่อติดต่อสถาบันการเงินของหน่วยงาน เพื่อติดต่อขอข้อมูลหนี้สินที่มีอยู่กับสถาบันการเงินของหน่วยงานของนายทหารชั้นประทวน

2) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวนายทหารชั้นประทวน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา จำนวน 1 คน และผู้เกี่ยวข้องในสถาบันการเงินของหน่วยงาน จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่รู้จักครอบครัวนายทหารชั้นประทวนในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี และยินดีให้ข้อมูล

พื้นที่ทำการศึกษา

เป็นพื้นที่บริเวณเดียวกับพื้นที่ตั้งของหน่วยงานแต่มีระยะห่างจากหน่วยงานราว 100-150 เมตร โดยทำการศึกษา ณ บริเวณบ้านพักอาศัยแบบแฟลตและบ้านพักส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำมาพัฒนาขึ้นโดยตนเอง ดังนี้

1. แนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้การสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยมีแนวคำถามเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องได้อย่างอิสระ

2. แบบสังเกตสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว (Family Living Observation Form) ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสังเกตและจดบันทึกสิ่งที่พบเห็นเกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในบ้านเป็นหลัก ได้แก่ ความเป็นสัดส่วน ความเป็นระเบียบ ความน่าดู

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้หาหรือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 3 คน ได้แก่ นายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติงานในสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงาน ผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยเชิงคุณภาพในบริบทซึ่งวัฒนธรรมสังคม นักวิชาการที่มีประสบการณ์งานวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องของหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดหน่วยงานทหารอื่น และให้ทำการทดสอบเครื่องมือกับครอบครัวนายทหารชั้นประทวนที่มีคุณสมบัติข้างต้น จำนวน 2 ครอบครัว

เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกเสียงระหว่างการพูดคุยตามที่ได้รับอนุญาต และการสังเกตสภาพแวดล้อมของครอบครัวทั้งในบ้านและนอกบ้าน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นตัวแทนครอบครัวมีจำนวน 12 คน ใช้เวลาเก็บข้อมูลในระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ และอาจเป็นช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ที่ผู้วิจัยพบกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโอกาสต่างๆ ทั้งในบริเวณหน่วยงานเองและอาจเป็นนอกพื้นที่หน่วยงาน คือบริเวณบ้านพัก แต่ละครอบครัวใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง บางครอบครัวมีการพูดคุยเพิ่มเติมในภายหลังอีก 1-2 ครั้ง โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องของหนี้สิน เรื่องครอบครัว การวางแผนการเงิน ฯลฯ รวมถึงงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยและห้องสมุดต่างๆ จากวิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การประสานงานกับสำนักงานผู้บังคับบัญชา โดยนัดหมายเข้าพบเพื่อแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื้อหาการวิจัยและประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

3. การทดลองเครื่องมือวิจัย สัมภาษณ์นายทหารชั้นประทวนซึ่งเป็นตัวแทนของครอบครัว จำนวน 2 ครอบครัว ครอบครัวละประมาณ 15-20 นาที โดยทำการสัมภาษณ์ที่บ้านพักซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และทำการปรับข้อความ/ภาษาที่ยากต่อการทำความเข้าใจ/สื่อสารกับครอบครัวและเพิ่มเติมประเด็นที่เชื่อมโยงกับตัวแปรที่ศึกษา

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเทปขณะทำการสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วนตามที่เตรียมมา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลยินยอมให้ความร่วมมือ ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสังเกตสภาพแวดล้อมของบ้าน และสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว

ขณะทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจดบันทึกรายละเอียดของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักตอบข้อซักถามต่างๆ พร้อมทั้งบันทึกเทปข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นการพูดคุยแบบกันเอง ภายใต้บรรยากาศแบบเรียบง่ายและไม่เป็นทางการ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที โดยผู้วิจัยทำการจดบันทึกข้อมูล และขออนุญาตบันทึกเสียงเท่าที่จำเป็น พร้อมกับการสังเกต ประเด็นแนวสัมภาษณ์ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของนายทหารชั้นประทวน ได้แก่ สถานะในครอบครัว เพศ อายุ ชั้นยศ อายุราชการ การศึกษา ภูมิลำเนาเดิม

2) ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวนายทหารชั้นประทวน ได้แก่ อาชีพของคู่สมรส การอยู่ร่วมกัน จำนวนบุตร ระดับการศึกษาของบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวน ผู้อุปการะ ลักษณะครอบครัว ที่อยู่อาศัย รายรับรายจ่าย การออม การลงทุน อาชีพเสริม

3) ปัญหาหนี้สินของครอบครัว ได้แก่ แหล่งหนี้สิน จำนวนหนี้สิน ประเภทหนี้สิน วัตถุประสงค์การกู้ยืม ผลจากการกู้ยืม การชำระหนี้สิน ผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

4) การจัดการหนี้สินของครอบครัว ได้แก่ วิธีการแก้ปัญหาหนี้สินของครอบครัว การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ

5. กล่าวขอบคุณ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณครอบครัวกลุ่มเป้าหมายหลังจากสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งให้ความมั่นใจว่า ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะเก็บรักษาอย่างเป็นความลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ทั้งการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. การถอดเทปบันทึกเสียงเป็นข้อความที่ทำการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นรายครอบครัว และจัดพิมพ์เรื่องราวของแต่ละครอบครัวพร้อมกับระบุรหัสประจำครอบครัว และอ่านทบทวนทำความเข้าใจรายละเอียดทั้งหมด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2. การจับประเด็นสำคัญตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์การวิจัย และแยกแยะจัดกลุ่มตั้งประเด็นแล้วจัดระบบให้รหัสจัดหมวดหมู่ จำแนกประเภท เช่น สาเหตุของปัญหาเรื่องหนี้สิน เรื่องการจัดการหนี้สินในครัวเรือน เรื่องผลกระทบของการมีหนี้สิน เป็นต้น
3. การตีความ/ตรวจสอบความหมายให้ชัดเจนสำหรับการติดต่อเป็นรายครอบครัว
4. การสร้างข้อสรุปจากการประมวลสังเคราะห์ผลที่ได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการจัดการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาหนี้สินของครอบครัวนายทหารชั้นประทวน ดังนี้

ทำให้เข้าใจสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครอบครัวที่ตรงประเด็น อันจะส่งผลต่อการลดหรือพ้นจากสภาพปัญหาหนี้สินของครอบครัวได้เป็นแนวทางให้หน่วยงานของกองทัพและสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องรับรู้และตระหนักถึงสภาพปัญหาหนี้สินในทางปฏิบัติ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน หรือกำหนดนโยบายการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นให้กับนายทหารชั้นประทวน ในอันที่จะลดหรือทำให้ครอบครัวพ้นจากการเป็นหนี้สินสร้างความตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาหนี้สินของครอบครัว ในอันที่จะส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นในครอบครัวนายทหารชั้นประทวนให้ลดน้อยลง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ มีสถานในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว 6 คน และเป็นภรรยาหัวหน้าครอบครัว 6 คน เป็นชาย 6 คน หญิง 6 คน อายุระหว่าง 31 – 46 ปี ตำแหน่งนายสิบเตรียมการ 2 คน นายสิบส่งกำลัง 4 คน และเสมียน 6 คน การศึกษาจบชั้นปริญญาตรี 7 คน จบการศึกษา ชั้น ปวส. จำนวน 3 คน จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน และไม่ระบุระดับการศึกษา 1 คน ภูมิลำเนาเดิมอยู่หลายจังหวัด ส่วนอาชีพของคู่สมรสส่วนใหญ่รับราชการ เช่น ทหาร ครู และระดับการศึกษาของคู่สมรสส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนระดับของรายได้นั้น พบว่าพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ระหว่าง 6,000 – 35,000 บาทต่อเดือน หรือมีรายได้เฉลี่ย 21,358 บาทต่อเดือน โดยมีจำนวนบุตรสูงสุด 2 คน จำนวน 9 ครอบครัว และมีจำนวนบุตร 1 คน จำนวน 3 ครอบครัว และมีสมาชิกในภายในบ้านสูงสุดจำนวน 7 คน และน้อยสุดจำนวน 1 คน โดยอาศัยอยู่ร่วมกัน 6 ครอบครัว และแยกกันอยู่ 6 ครอบครัว และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านพักสวัสดิการ จำนวน 8 ครอบครัว และบ้านตนเอง 4 ครอบครัว นอกจากนี้คู่สมรสมีรายได้ 9,000 – 34,500 บาท หรือมีรายได้เฉลี่ย 20,553 บาทต่อเดือน รวมทั้งมีรายจ่ายระหว่าง 18,500 - 52,000 บาทต่อเดือน หรือมีรายจ่ายเฉลี่ย 21,358 บาทต่อเดือน ซึ่งส่วนใหญ่มีการออมเงินจำนวน 10 ครอบครัว และที่ไม่มีการออมเงิน 2 ครอบครัว โดยทำการออมเงินจากสภกรณ์ออมทรัพย์กองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 9 ครอบครัว จากธนาคารพาณิชย์ 3 ครอบครัว และจากการทำประกันชีวิตจำนวน 2 ครอบครัว

สภาพปัญหาหนี้สินของครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวน พบว่า ครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวนทั้งหมดมีเงินเดือนและรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในแต่ละเดือนของครอบครัว ก่อให้เกิดหนี้สินจากปัจจัยต่างๆ สามารถวิเคราะห์ที่มาของหนี้สินเกิดจากค่าใช้จ่ายต่างๆ แบ่งเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพ ค่าใช้จ่ายสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าใช้จ่าย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพ และค่าใช้จ่ายหลังเกษียณอายุ ค่าใช้จ่ายจากการย้ายสถานที่ทำงาน ค่าใช้จ่ายเงินผ่อนบัตรเครดิต ค่าใช้จ่ายเพื่อส่งเคราะห์พ่อแม่ญาติพี่น้อง และค่าใช้จ่ายส่วนตัวซึ่งรวมค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ นอกระบบ โดยพบว่าค่าใช้จ่ายสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเหตุให้เกิดหนี้สินมากที่สุด เมื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์พบว่า หนี้สินต่างๆ นี้ สามารถเป็นได้ทั้งหนี้ดีและหนี้ไม่ดี หนี้สินที่ดี หมายถึง หนี้สินที่นำมาใช้ตามความจำเป็นและทำให้ชีวิตในครอบครัวมีความสุขมากขึ้น หรือทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุขในการดำเนินชีวิตเพิ่มมากขึ้น เช่นการหาซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าหรือเครื่องอำนวยความสะดวกเข้ามาในบ้านทำให้ชีวิตมีความสุข ได้ดูโทรทัศน์พร้อมกันในบ้าน เสียเวลาในการซักผ้าน้อยลง แม้ว่าเกิดหนี้สินจากการกู้ยืมมากตาม ส่วนหนี้สินที่ไม่ดีนั้น หมายถึง หนี้สินที่นำมาใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็นและส่งผลเสียต่อตัวนายทหารชั้นประทวนหรือครอบครัว เช่นนำเงินมาใช้จ่ายดื่มแอลกอฮอล์ ซื้อลอตเตอรี่ ห่วยไต่ดิน เป็นต้น

การจัดการหนี้สินของครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวน พบว่าครอบครัวที่ศึกษามีการจัดการหนี้สินของครอบครัวแตกต่างกันและสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครอบครัวที่พึ่งตนเองได้ในการจัดการปัญหาหนี้สินอย่างมีระบบ และอีกกลุ่มเป็นกลุ่มครอบครัวที่พึ่งผู้อื่นในการจัดการปัญหาหนี้สินคือ ผู้วิจัยสังเคราะห์รูปแบบของการจัดการปัญหาหนี้สินของครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวนได้ ดังนี้

1) กลุ่มครอบครัวที่พึ่งตนเองได้ในการจัดการปัญหาหนี้สินอย่างมีระบบ มีการจัดการหนี้สินใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1.1) การวางแผนจัดการการเงินในครอบครัวครอบครัวที่สามารถพึ่งพาตนเองได้มีการแก้ไขปัญหาหนี้สินโดยมีการวางแผนร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเกิดจากการพูดคุยกัน ตกลงกันในครอบครัวว่า ในแต่ละเดือนนั้น จะมีค่าใช้จ่ายอย่างไร และแผนการใช้จ่ายรายปีเป็นอย่างไร การพูดคุยตกลงกันนี้เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญ เพราะแต่ละคนจะได้บอกสิ่งที่ต้องการออกมาและร่วมกันวางแผนการใช้จ่ายเงิน เช่นหากสมาชิกในครอบครัวมีเป้าหมายในการใช้เงินก้อนใหญ่ จะมีการพูดคุยและตกลงกันในเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นอาจใช้การแบ่งให้สมาชิกในครอบครัวรับผิดชอบการเขียนลงในสมุดหรือบนกระดาน หรือทำโน้ตย่อไว้ การวางแผนนี้จะเริ่มตั้งแต่เมื่อครอบครัวมีเงินเข้ามา

1.2) การทำบัญชีครัวเรือนครอบครัวใช้การทำบัญชีเป็นเครื่องมือช่วยบริหารจัดการสมดุลทางการเงินภายในครอบครัว โดยมีการเก็บบันทึกทำบัญชีรายเดือน เพราะครอบครัวไม่มีเวลาพอในการทำบัญชีรายวัน

1.3) การลงทุนตามกำลังในรูปแบบอาชีพเสริมครอบครัวมีการหาช่องทางทำงานให้เกิดรายได้

2) กลุ่มครอบครัวที่รอฟังผู้อื่นในการจัดการปัญหาหนี้สิน มีการจัดการหนี้สินใน 3 ลักษณะ ได้แก่

2.1) การรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นที่หยิบยื่นให้หรือเป็นเสมือนผู้รับ ครอบครัวบางครอบครัวที่ศึกษาไม่สามารถคิดแผนการหรือวางแผนการจัดการปัญหาหนี้สินได้ ต้องมีคนคอยชี้แนะ แนะนำ หรือสั่งการให้ปฏิบัติ หากไม่มีคำแนะนำเหล่านี้ก็อาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่ครอบครัวเหล่านี้ยังพร้อมรับฟังคำแนะนำหรือบางครั้งพร้อมฟังคำตำหนิจากผู้บังคับบัญชา และยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำเหล่านั้น เช่น ผู้บังคับบัญชาแนะนำให้ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ผู้บังคับบัญชาแนะนำให้กู้สหกรณ์ออมทรัพย์ ผู้บังคับบัญชาแนะนำให้ไปประกอบธุรกิจ ผู้บังคับบัญชาแนะนำให้ค้าขายหาเงินหมุนเวียน เป็นต้น

2.2) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อคลี่คลายปัญหาหนี้สิน แม้ว่าครอบครัวจะสร้างหนี้สินเพิ่ม เพราะคิดว่าจะใช้การแก้ไขแบบ “หนี้แก้หนี้” คือ กู้เงินหรือยืมเงินจากแหล่งอื่นหรือหนั้นนอกระบบ มาใช้คืนอีกแหล่งหนึ่ง ทำให้เป็นหนี้สินแบบพอกพูนและเป็นลูกโซ่ไม่รู้จบ นอกจากนี้ ยังมีการจับจ่ายซื้อของฟุ่มเฟือย ของที่ไม่จำเป็น แต่ก็มีความคิดว่าเพื่อให้หนี้ที่กู้มา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ลดลงหรือจบไป ก็จะได้เห็นว่าที่มันหลายเรื่องพร้อมกัน เช่น รีไฟแนนซ์บัตรเครดิต กู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์มาปิดหนี้อื่น ให้นักคิดในครอบครัวกู้เงินมาให้ เป็นต้น

2.3) การมีความหวังที่จะสามารถปลดปล่อยหนี้สินได้ ครอบครัวที่ยังต้องพึ่งพาคนอื่นในการแก้ไขปัญหาหนี้สินนั้น ยังมีความหวังว่าจะปลดปล่อยปัญหาหนี้สินได้ แม้ว่าจะใช้ระยะเวลาและความมีวินัยในครอบครัวมากก็ตาม

อภิปรายผล

การจัดการปัญหาหนี้สินครอบครัวของนายทหารชั้นประทวน ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบทั้งต่อตัวบุคคล ทหาร ต่อครอบครัว และต่อหน่วยงานที่สังกัด เพราะการเป็นหนี้สินจะทำให้เกิดความชะงักในการทำงาน และเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นตามมา จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล มีช่วงระยะอายุในวัยทำงาน และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย มีบุตร และในบางครอบครัวอาจมีพ่อแม่หรือญาติของฝ่ายภรรยาเข้ามาพักอาศัยด้วย กลุ่มตัวอย่างนี้ได้สร้างหนี้สินขึ้นมาจากการสร้างครอบครัว เช่นการกู้หนี้เพื่อสร้างบ้าน ซื้อรถยนต์ ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ

การเกิดหนี้สินของกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปตามการบริโภคตามระยะวงจรชีวิต ซึ่งหมายถึงการบริโภค ซื้อหา จัดหาสิ่งของต่างๆ ที่สัมพันธ์กับระยะอายุของมนุษย์ เพราะมนุษย์ในช่วงวัยต่างๆ จะมีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน ความต้องการนี้จะสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ เช่น สัมพันธ์กับกับรายได้ปัจจุบัน สัมพันธ์กับรายได้เปรียบเทียบ และสัมพันธ์กับรายได้ถาวร และยังสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป 5 ประการคือ (มนต์ชัย จิตรแสง, 2539) 1) ความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค 2) ความมั่นคงปลอดภัย เมื่อมนุษย์ได้สิ่งที่ต้องการเป็นพื้นฐานของชีวิตแล้ว และพอมีเหลือเก็บบ้างโดยไม่ลำบากนัก ก็ต้องการความปลอดภัยของชีวิตเป็นต้น 3) ต้องการความเคารพนับถือ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเข้าใจสนใจ แลกเปลี่ยน เป็นที่นิยม เป็นคนเด่น และเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม 4) ความรัก การยอมรับจากสังคม เมื่อมีความมั่นคงแล้วมนุษย์ยังต้องการยอมรับการ ยกย่องจากสังคมที่ตนอยู่โดยไม่ถูกกีดกันหรือถูกเหยียดหยาม และ 5) ความพึงพอใจที่จะทำอะไรเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นความสำเร็จอันสุดยอดของตนเองในขั้นนี้ มนุษย์ถึงพร้อมแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง ได้รับความสำเร็จมีเงินทองทรัพย์สินพร้อมแล้ว ถ้าจะทำอะไร ก็ทำให้ใหญ่โต และมีความสำคัญเป็นพิเศษ เพื่อให้เป็นที่สรรเสริญจากหมู่ชนหรือมีความปรารถนาเป็นส่วนตัว

เมื่อมีหนี้สินแล้ว จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีมุมมองเกี่ยวกับหนี้สินต่างกัน แต่ก็อยู่บนพื้นฐานสำคัญเดียวกัน คือการเป็นหนี้ไม่ได้นำมาซึ่งความสุข และกลุ่มตัวอย่างได้พยายามใช้หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นในครอบครัวในการจัดการแก้ไขปัญหาหนี้สิน เช่นการวางแผนการใช้จ่ายเงินสด การทำบัญชีรายรับจ่าย การประหยัดอดออม การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา อาทิ ทำงานเสริมหารายได้ ประหยัด เป็นต้น ซึ่งสามารถช่วยบรรเทาปัญหาหนี้สินได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็นับได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหาที่ดี และมีความเป็นไปได้โดยที่ไม่กระทบกระเทือนส่วนงานอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นต่อการจัดการหนี้สิน ครอบครัวข้าราชการทหารชั้นประทวนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ให้ความคิดเห็นดังต่อไปนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

1. ครอบครัวควรมีการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายของครอบครัวอย่างจริงจังและให้สมาชิกครอบครัวตระหนักว่าหนี้สินเป็นปัญหาของครอบครัว ไม่ใช่ปัญหาของคนใดคนหนึ่งเท่านั้น และต้องตัดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือยหรือลดการบริโภคที่เกินฐานะเกินรายได้ และหาช่องทางประกอบอาชีพเสริมเพื่อเริ่มรายได้ เป็นต้น
2. ครอบครัวควรวางแผนทางการเงิน บันทึกการรับจ่ายทุกวัน กำหนดเป้าหมายการเงินให้ชัดเจน เพิ่มรายรับ ลดรายจ่ายก่อนหนี้ได้เท่าที่จำเป็น ใช้เงินตรงตามวัตถุประสงค์การกู้ ผ่อนชำระตรงเวลา ทนอย่ปิดยอดหนี้สินที่ดอกเบี้ยสูงกว่าก่อน
3. ครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย ใช้เงินกู้ให้ถูกทาง ทำความเข้าใจถึงอัตราดอกเบี้ย เงินต้น เข้ามาขอรับคำปรึกษาจากธนาคารธนาคารจะช่วยปรับโครงสร้างหนี้ ลดต้นลดดอกเบี้ย ผ่อนชำระต่อวงน้อยลงตามความสามารถให้สินเชื่อเงินสดไปปิดหนี้อื่นๆ เพื่อรวมหนี้เป็นหนี้เดียว
4. หน่วยงานที่รับผิดชอบควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ให้ครอบครัวได้ทำร่วมกัน เพื่อไม่ให้มีเวลาว่างและก่อให้เกิดหนี้สิน เช่นเวลาเย็นสามารถออกกำลังกาย หรือ หน่วยงานควรสนับสนุนแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเล็กๆ น้อยๆ หรือให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- ขจรวิทย์ สังข์ศรี. (2544). คุณภาพชีวิตของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองพันทหารม้าที่ 3 รักษาพระองค์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตตินันท์ เตะเซอ. (2550). แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา. ในประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา (หน่วยที่ 1, น.1-55). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาติรี สี่ฝั่ง. (2550). สภาพปัญหาหนี้สินของข้าราชการทหารประจำการ สังกัดกองพลทหารช่าง จังหวัดราชบุรี (ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ณรงค์ศักดิ์ ธนะวิบูลย์ชัย. (2550). ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีรวัฒน์ ปามุทา. (2548). การศึกษาข้อขัดข้องในการแก้ไขปัญหาสถานะหนี้สินของข้าราชการนายทหารประทวนกองบัญชาการศูนย์สงครามพิเศษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นฤมล อินโหม. (2554). การศึกษาผลกระทบต่อภาระหนี้สินของทหารชั้นประทวนสังกัด กรมสนับสนุนกองพลทหารราบที่ 9 (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- นุกูล ตรีเจริญ. (2548). การศึกษาภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นุชนาฏ เกลี้ยงเกิด. (2559). หนี้หลุด...หยุดสร้างหนี้. สืบค้นจาก http://www.phuket.go.th/webpk/file_data/bankchart/001.pdf. 21 มิถุนายน 2559.
- บุญเสริม หุตะแพทย์. (2547). ปัญหาครอบครัวและแนวทางการจัดการ. ใน ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา (หน่วยที่ 9, น.93-116). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจมาภรณ์ อมรเลิศพาณิชย์. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย. (รายงาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

- การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต)มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประกายรัตน์ ภัทรธิดา. (2550). การจัดการปัจจัยในการดำเนินชีวิตของครอบครัว. ใน ประมวลสาระ ชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ครอบครัว (หน่วยที่13, น.80-83). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเดิม แสนสิงห์. (2547). การศึกษาภาวะหนี้สินของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดสุรินทร์ (การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ผ่องศรี นิติมานพ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจกับหนี้สินของครอบครัวข้าราชการศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พจนีย์ ยืนนอก. (2554). กระบวนการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านอัมมัย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- พรพิมล ปฐมศักดิ์. (2555). สบายใจ...แม้มีหนี้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เนชั่นบุ๊คส์.
- พันพิชา ศิลาลาย. (2550). การแก้ไขและลดภาวะหนี้สินของกำลังพลระดับต่ำกว่าสัญญาบัตร (เอกสารการวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, กรุงเทพมหานคร.
- พิชชากร แจ่มศรี. (2550). ภาวะหนี้สินและแนวทางการบริหารหนี้สินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนนทบุรี จำกัด. (ปัญหาพิเศษ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- มนไท จันทรทอง. (2556). ภาวะหนี้สินของบุคลากรในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ส่วนกลาง). (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- มันนี่ฮับ. (2558). ประเภทของหนี้สิน. สืบค้นจาก <https://moneyhub.in.th/article/ประเภทของหนี้สิน>. วันที่ 6 มิถุนายน 2559
- ยงยุทธ สอนไม้. (2550). การพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารประทวน กองพันทหารราบที่ 3 กับการลดภาระหนี้สินครัวเรือน. (ปริญญาานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- รัตนภรณ์ เขาวลิตตระกูล. (2551). เอกสารประกอบการสอน เรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหนี้สิน. สืบค้นจาก http://www.pbntc.moe.go.th/inventor_teacher/datas/A%201.doc. วันที่ 6 มิถุนายน 2559
- วนิดา โชคปลอด. (2554). การเป็นหนี้ของระบบของพนักงาน : กรณีศึกษา นิคมสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์ศรีราชา จังหวัดชลบุรี . งานนิพนธ์ (ร.ม.) มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณภา โพธิ์น้อย. (2549). การวิจัยเชิงคุณภาพ. ใน ประมวลสาระชุดวิชาสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์ หน่วยที่ 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วรรณิ ชลนภาสติธ. (2550). การจัดการการเงินของครอบครัว. ใน ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ครอบครัว (หน่วยที่ 9, น.53-126). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริเดช อนันต์เดชา. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการการใช้จ่ายในครัวเรือนกับการเป็นหนี้ของกำลังพลนายทหารชั้นประทวน มทบ.21. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล).วิทยาลัยการทัพบก, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริภา กรพรมมาลัย. (2551). การจัดการเงินในครอบครัว กรณีศึกษาบ้านสามขา ตำบลห้วยเสือ อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

- สมฤกษ์ ตัณฑลเทศา. (2545). การวิเคราะห์รายได้-รายจ่าย กับ ความพึงพอใจในการทำงานของนายทหารชั้นประทวนสังกัด กองทัพอากาศที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.
- สรรพสิทธิ์ กุลประสิทธิ์. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างภาระหนี้สินของข้าราชการนายทหารประทวน สังกัดกอง พันซ่อมบำรุง กรมสนับสนุนกองพลทหารราบที่ 15 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สหกรณ์ออมทรัพย์สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย. (2558). รายงานกิจการประจำปี 2558. การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2558 สหกรณ์สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย จำกัด วันพุธที่ 18 พฤศจิกายน 2558 ณ สโมสรสังกัดกองบัญชาการ กองทัพไทย ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร.
- สามารถ มั่งส้ง. (2544). การเป็นหนี้ : การนำเงินในอนาคตมาใช้เพื่อสนองความต้องการในปัจจุบัน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2545). สถานการณ์ ปัญหา และแนวโน้มของครอบครัวไทย. สืบค้นจาก https://www.m-society.go.th/article_attach/8426/8767.doc วันที่ 5 กรกฎาคม 2559.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). รายงานเชิงวิเคราะห์เรื่องพฤติกรรมการเป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตร พ.ศ.2554 สำนักสถิติ พยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). สรุปผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2556. สืบค้นจาก http://www.msociety.go.th/article_attach/11382/15696.pdf
- _____. (2559). บทสรุปผู้บริหารการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2558. สืบค้นจาก https://www.m-society.go.th/article_attach/16521/19352.pdf วันที่ 29 สิงหาคม 2559.
- สิริภพ สุคันธา. (2552). ศึกษาปัญหาภาระหนี้สินเกษตรกร กรณีศึกษา หมู่บ้านหนองหล่ม หมู่ 22 ต. บ้านหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพิชญ์ญา เหล่าธรรมทัศน์, อรุณี อย่างธรา, อรสา วีระประดิษฐ์และวิภาดา ตันติประภาพ. (2552). การบัญชีการเงิน. (ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาคย์ อินทองคง. (2550). การศึกษาคือการพัฒนาชีวิต กรณีการออม เศรษฐกิจพอเพียงและการทำบัญชีครัวเรือน. สืบค้นจาก <http://www.thaingo.org/writer/view.php?id=376>.
- สุลักษณ์ เสี่ยมลักษณ์. (2544). ภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจน้ำ. (สารนิพนธ์หลักสูตรสังคมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- เสนีย์ ปราโมช. (2526). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โสภณ รัตนกร. (2547). หนี้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- _____. (2539). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- อรอนพ ลาภชุ่มศรี. (2544). การศึกษาแหล่งเงินกู้ยืมในระบบในหน่วยทหาร : เฉพาะกรณีของนายทหารชั้นประทวนในเขต กรุงเทพมหานคร. กองการสารสนเทศการวิจัย สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบก, กรุงเทพมหานคร.
- อัครราช ศรีอร่าม. (2548). การศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการเงินกู้ของนายทหารชั้นประทวน ศึกษากรณีส่วนบริการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อัฐวัฒน์ กิตติพลดีงาม. (2554). การประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหาหนี้สินที่เกิดจากโครงการสินเชื่อเพื่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการกองบิน 2 จังหวัดลพบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อุษา ภูค์สมาส. (2550). ลักษณะการดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาครอบครัวบุคลากรสถาบันคั่นคว่ำและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

Ruth-Arlene W. Howe. (1993). Legal Rights and Obligations: An Uneven Evolution. Philadelphia, PA: Young Unwed Fathers. Temple University Press.

Schuster, E. J. (1907). The principle of German civil law, (Oxford: The Clarendon. Press.

Zaleanick et al. (1958). Motion productivity and Satisfaction of worker. Massachusettes: Division of Research, Harward University.

